

проблема нормотворчості є складною та має багаторівневий характер.

Отже, під нормотворчістю слід розуміти специфічну форму діяльності органів державної влади (як правило), яка полягає у виданні, зміні чи скасуванні правових норм та має на меті врегулювання суспільних відносин шляхом нормативного закріплення міри свободи й справедливості.

Список використаних джерел

1. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. Вид. 4-те, доп. і перероб. Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.
2. Цвік м. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. Загальна теорія держави і права : підруч. для студентів юрид. вищ. навч. закл.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф. акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 524 с.
3. Михайліна Т. В. Загальнотеоретичний аналіз складових елементів категорії «нормотворчість». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2015. Вип. 13 (1). С. 15–17.
4. Голубовська І. О. Багатомовний юридичний словник-довідник; відп. ред. І. О. Голубовська. І. Ю. Штиченко. Київ : Київський університет, 2012. 543 с.
5. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу : монографія. Київ : Парлам. вид-во, 2004. 519 с.
6. Плавич В. П. Феномен нормотворчості та його співвідношення із суміжними категоріями: правотворчість, законотворчість, правотворчий та законотворчий процеси. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Київ, 2017. Вип. 62. С. 11–16.
7. Наливайко Л. Р., Беляєва М. В. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права. Київ : Хай-Тек Пресс, 2013. 408 с.

Задаля Дмитро Костянтинович

доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Чабаненко Тетяна Олександрівна

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

Дослідження особливостей взаємодії та взаємозв'язку демократичної, правової держави та громадянського суспільства протягом тривалого часу були суперечливими та неоднозначними. Поступово в наукових підходах посилювалась тенденція, відповідно до якої суперечності між правовою державою та громадянським суспільством почали зникати.

Свідченням дослідження проблем взаємодії держави і громадянського суспільства є праці В. Бабкіна, М. Байтіна, А. Венгерова, Г. Гаджієва, Р. Дарендорфа, К. Гельвеція, В. Ковальчука, М. Козюбри, О. Петришина, В. Погорілка, Б. Кістяківського, М. Палієнка, П. Рабіновича, В. Ткаченка, Ю. Тодика, Г. Шершеневича, Ю. Шемшученко та ін.

У контексті порівняння досліджуваних понять у науковій літературі існують думки про «позитивність» громадянського суспільства та негативність державної влади, яка асоціюється з бюрократизмом, нехтуванням людськими потребами, примусом, насильством, усілякими утисками тощо. Також існує думка, що за умови зникнення одного з цих «явищ» одразу всі його ознаки разом із функціями перейдуть до іншого, і ми отримаємо такий політико-правовий витвір, який уже не буде ні державою, ні громадянським суспільством [1, с. 174]. Усе це свідчить про те, що без держави не може бути громадянського суспільства, а без останнього неможливе існування повноцінної правової держави, оскільки вони є органічними аспектами одного цілісного життя людини і сучасного цивілізованого суспільного буття.

Громадянське суспільство зовсім не заперечує державу чи наявність та необхідність державної влади. Зокрема, громадянське суспільство може активно формуватися та функціонувати лише тоді, коли цьому сприятимуть відповідні державні засади, державна організаційна діяльність, яка прокладатиме шлях для втілення у практику суспільного життя найефективніших чинників його розвитку. Фактично правова держава постає політичним інструментом формування громадянського

суспільства, оскільки лише вона здатна вжити всіх необхідних заходів щодо його становлення та розвитку [2, с. 144]. Правова держава є гарантом громадянського суспільства.

Проте слід акцентувати, що суперечність між громадянським суспільством і державою не означає аполітичності самого громадянського суспільства та його протиставлення політичній владі взагалі. Адже політичні відносини, які за вихідним визначенням є відносинами з приводу влади, характеризують і громадянське суспільство з тією лише відмінністю [3, с. 80], що вони не є державно-політичними. Взаємовідносини, що виникають у сфері взаємодії громадянського суспільства та держави як політичного інституту, завжди політично забарвлені. У громадянському суспільстві, своєю чергою, наявні такі політичні інститути, як політичні партії, громадсько-політичні організації, засоби масової інформації, органи місцевого самоврядування, через які, здійснюється взаємодія громадянського суспільства та правової держави [4, с. 8].

Громадянське суспільство має великі резерви активізації взаємодії з державою, що пов'язані насамперед зі сферою соціальної активності держави [5, с. 36]. У відносинах із громадянським суспільством правова держава постає як сукупність специфічних, у певний спосіб ієрархізованих організацій, які вбачають свою мету в реалізації інтересів суспільства і надають людям конкретні послуги. Інакше кажучи, правова держава в своїй взаємодії з громадянським суспільством постає у формі певної адміністративної структури, що діє відповідно не до законів влади чи принципів соціального макрорегулювання, а до логіки партнерства. Тобто, правова держава є державою громадянського суспільства, оскільки це поняття охоплює цілу низку позитивних рис, характерних саме для громадянського суспільства [6, с. 121]. Ці риси можна розглядати в трьох аспектах: по-перше, у правовій державі громадянам забезпечується гідне життя за допомогою матеріального забезпечення та соціального захисту; по-друге, їм гарантована особиста свобода; по-третє, в суспільстві забезпечується соціальна злагода та мирне розв'язання будь-яких соціальних суперечностей.

При цьому традиційний поділ, здійснюваний вищими органами державної влади, на панівних і тих, ким управляють, зазнає суттєвих змін [7, с. 57]. Громадянське суспільство контактує із державою як клієнт, який отримує від неї певні послуги. Оскільки державні організації здебільшого є монополістами у наданні послуг лише в деяких галузях, то за всіма членами та інститутами громадянського суспільства юридично визнається право самостійного розв'язання широкого кола питань.

Водночас найважливішою передумовою правової держави є формування громадянського суспільства, в якому б реально та ефективно забезпечувався вільний та усебічний розвиток кожної особистості, функціонування демократичних громадянських інститутів, що забезпечують свободу слова та інформації, гарантують силою громадської думки і суспільною мораллю вільні вибори, існування легальної опозиції та багатопартійність, унеможливають узурпацію влади [8, с. 236].

Отже, питання розбудови в Україні правової держави та громадянського суспільства насамперед зумовлюють необхідність проведення відповідних змістових теоретико-правових досліджень. Неузгодженість дій і позицій різних гілок державної влади в Україні, а іноді відверто конфронтаційний стиль взаємовідносин між ними зумовлені значною мірою відсутністю чіткої концепції реформування суспільства, невизначеністю до кінця внутрішніх і зовнішніх пріоритетів у державотворенні, хаотичністю реформування правової системи тощо.

Список використаних джерел

1. Общая теория государства и права : акад. курс : в 2 т. / отв. ред. М. Н. Марченко. Москва : Зерцало, 1998. Т. 1 : Теория государства. 1998. 408 с.
2. Лафітський В. Правова держава і фактори її розвитку в порівняльно-правовому вимірі. *Порівняльне правознавство*. 2013. № 1–2. С. 435–449.
3. Сімутін В. В. Інститути держави як складові елементи механізму сучасної держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2017. Вип. 27 (1). С. 54–57.
4. Козаченко В. В. Історія становлення інституту держави. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : Юридичні науки. 2017. № 2. С. 69–73.
5. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ : Прав. єдність, 2011. 524 с.
6. Лафітський В. Правова держава і фактори її розвитку в порівняльно-правовому вимірі. *Порівняльне правознавство*. 2013. № 1–2. С. 435–449.
7. Монтескьє Ш.-Л. О духе законов / сост., пер. и примеч. А. В. Матешук. Москва: Мысль, 1999. 672 с.
8. Клейнер Г. Б. Эволюция институциональных систем. Москва : Наука, 2004. 240 с.